

A STUDY ON THIRD-YEAR TRANSLATION - INTERPRETATION MAJOR STUDENTS' PERCEPTIONS (FACULTY OF ENGLISH, HANOI UNIVERSITY) OF THE IMPACT OF MACHINE TRANSLATION ON TRANSLATION

Hoang Chau Anh

Thanh Hoa University of Culture, Sports and Tourism

Email: hchauanh02@gmail.com

Received: 25/9/2025

Reviewed: 27/9/2025

Revised: 30/9/2025

Accepted: 24/10/2025

Released: 31/10/2025

DOI: <https://doi.org/10.55988/2588-1264/288>

In an era of rapidly advancing science and technology, machine translation tools have made notable breakthroughs in the translation field. These tools are increasingly sophisticated and widely used by students in translation practice. Students' perceptions play a vital role in understanding how they evaluate and use machine translation and are a factor in considering machine translation training within translation curricula. Accordingly, this study adopts an explanatory sequential mixed-methods design to examine third-year translation/interpretation-track students at the Faculty of English, Hanoi University, regarding machine translation's impact on various aspects of translation, including translation accuracy, efficiency, and the profession itself. Results show that most students hold fairly positive perceptions of machine translation tools' impact. It is hoped the study will provide useful references for guiding machine translation use, informing pedagogy, and expanding future machine translation research.

Keywords: Perception; Machine translation; Translation; English-language students; Third-year students.

1. Giới thiệu

Người dịch từ lâu đã đóng vai trò quan trọng trong giao tiếp quốc tế, giúp kết nối các khoảng cách ngôn ngữ và văn hóa. Nhờ những tiến bộ khoa học và kỹ thuật trong những năm gần đây, lĩnh vực dịch thuật đã chứng kiến sự thay đổi đáng kể, đặc biệt với sự ra đời của dịch máy. Dịch máy là một ví dụ về việc sử dụng máy tính để đáp ứng các nhu cầu thực tiễn bằng cách cung cấp phương pháp dịch mới, cải thiện tốc độ dịch và phát triển kỹ năng hợp tác (Odacioglu & Kokturk, 2015) [7; tr.137]. Những thay đổi này có ảnh hưởng đến cả nghề dịch và công tác đào tạo.

Trong khi đó, sinh viên ngành dịch ngày càng có xu hướng sử dụng dịch máy để hỗ trợ quá trình dịch của mình. Việc hiểu rõ nhận thức của sinh viên về của dịch máy là rất quan trọng vì nó phản ánh cách họ đánh giá và sử dụng của dịch máy, cũng như nhu cầu của họ đối với của dịch máy trong cả môi trường học tập và nghề nghiệp (Sujarwo, 2020) [10; tr.137]. Mặc dù đã có một số nghiên cứu, nhưng hầu hết các nghiên cứu về nhận thức đối với của dịch máy được tiến hành ở châu Âu, trong khi châu Á, đặc biệt là Việt Nam, vẫn ít được chú ý. Các nghiên cứu hiện có thường tập trung vào những ảnh hưởng chung của dịch máy (Pastor, 2021) [8; tr.137] và sử dụng hoặc phương pháp định lượng hoặc phương pháp định tính, điều này có thể làm hạn chế kết quả (Akbari, 2014) [1; tr.137]. Nghiên cứu này nhằm khắc phục những khoảng trống đó bằng cách sử dụng phương pháp hỗn hợp để khám phá nhận thức của sinh viên Việt Nam về dịch máy và tác động cụ thể của nó đối với dịch thuật.

Nghiên cứu này chỉ phân tích và đánh giá dựa trên nhận thức của sinh viên năm thứ ba đang theo học các học phần chuyên ngành Biên - Phiên dịch tại Khoa Tiếng Anh, Trường Đại học Hà Nội trong năm học 2023 - 2024. Bên cạnh đó, nghiên cứu tiến hành phân tích nhận thức của sinh viên về ảnh hưởng của dịch máy đối với dịch thuật, nghĩa là tác động thực tế của dịch máy sẽ không được đo lường.

Nghiên cứu hiện tại có ý nghĩa quan trọng đối với nhiều nhóm trong lĩnh vực nghiên cứu dịch thuật, bao gồm giảng viên và người xây dựng chương trình, sinh viên, cũng như các nhà nghiên cứu. Đối với giảng viên và người xây dựng chương trình, kết quả nghiên cứu làm nổi bật nhận thức của sinh viên về dịch máy, từ đó hỗ trợ việc điều chỉnh phương pháp giảng dạy và thiết kế các học phần liên quan đến dịch máy sao cho phù hợp hơn với nhu cầu và sở thích của sinh viên. Đồng thời, nghiên cứu khuyến khích sinh viên suy ngẫm về tác động của dịch máy, giúp họ hiểu rõ hơn lợi ích và hạn chế của công cụ này.

2. Tổng quan nghiên cứu vấn đề

2.1. Các nghiên cứu nước ngoài

Nhiều nhà nghiên cứu đã tìm hiểu về ảnh hưởng của dịch máy trên nhiều phương diện của biên dịch. Về độ chính xác của bản dịch, Niño (2009) đánh giá cao tính chính xác của dịch máy trong việc dịch từ vựng và các văn bản đơn giản, quen thuộc [5; tr.137]. Tuy nhiên, Akbari (2014) [1; tr.137] và Borodina và các cộng sự (2021) [2; tr.137] lại phát hiện ra các lỗi liên quan đến ngữ pháp và ngữ cảnh trong các bản dịch của dịch máy như thiếu chính xác về trật tự từ, từ ẩn dụ, và thành ngữ. Bên cạnh đó, nhiều công trình nghiên cứu, điển hình là của Macken và các cộng sự (2020) đã chỉ ra ảnh hưởng tích cực của dịch máy trong việc tăng hiệu suất biên dịch nhưng đồng thời đòi hỏi thời gian để hiệu đính bản dịch [4; tr.137].

Ngoài ra, khi nhắc đến ảnh hưởng của dịch máy đến tương lai nghề nghiệp của ngành biên dịch. Bài nghiên cứu của Pastor (2021) đã chỉ ra dịch máy là một con dao hai lưỡi vì có thể biến biên dịch viên trở thành những người hỗ trợ chứ không phải là một dịch giả thực sự [8; tr.137]. Mặt khác, Shi (2023) lại cho rằng dịch máy là động lực thúc đẩy sự ra đời và phát triển của nghề hiệu đính bản dịch (post-editing), tạo cơ hội việc làm cho nhiều sinh viên chuyên ngành [11; tr.137].

2.2. Các nghiên cứu trong nước

Xét trong phạm vi trong nước và Trường Đại học Hà Nội, những nghiên cứu liên quan đến dịch máy đã được thực hiện thường tập trung vào tính hiệu quả của công cụ này, bao gồm:

Ở Việt Nam, Nguyễn (2014) trong bài nghiên cứu của mình đã trình bày tổng quan các khía cạnh mà công nghệ thông tin và dịch máy có thể hỗ trợ cho biên dịch viên, đồng thời cung cấp nguồn tài liệu cho các trường đại học xây dựng chương trình đào tạo ứng dụng hiệu quả công nghệ thông tin vào biên dịch [13; tr.137]. Thêm vào đó, bài nghiên cứu của Bùi (2015) cũng chỉ ra tính hiệu quả của dịch máy thống kê dựa vào cụm từ và ứng dụng dịch từ tiếng Việt sang tiếng Anh [12; tr.137].

Trong phạm vi Trường Đại học Hà Nội, Phạm và các cộng sự (2022) đã chỉ ra một số lỗi điển hình của dịch máy trong công tác biên dịch cặp ngôn ngữ Anh - Việt, bao gồm: lỗi ngữ nghĩa, lỗi mơ hồ về từ vựng và lỗi ngữ pháp [9; tr.137]. Bên cạnh đó, Nguyễn và các cộng sự (2022) trong một bài nghiên cứu về thói quen sử dụng Google dịch của sinh viên trong quá trình dịch thuật đã chứng minh những tác động tích cực mà dịch máy mang lại, bao gồm việc phát triển vốn từ vựng cũng như thúc đẩy quá trình tiền dịch thuật. Bên cạnh đó, bài nghiên cứu cũng chỉ ra nhiều điểm hạn chế của Google dịch trên các khía cạnh ngữ pháp và ngữ nghĩa [6; tr.137].

3. Cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu này sử dụng phương pháp hỗn hợp, kết hợp cả phương pháp định lượng và định tính trong cùng một nghiên cứu, được xem là cần thiết để có được sự hiểu biết toàn diện về lĩnh vực nghiên cứu (Creswell, 2015) [3; tr.137].

Phương pháp nghiên cứu tuân tự giải thích. Cụ thể, dữ liệu định lượng từ bảng hỏi được thu thập và phân tích trước. Trên cơ sở kết quả dữ liệu định lượng, dữ liệu định tính từ phỏng vấn được thu thập và phân tích sau.

4. Kết quả nghiên cứu

4.1. Tần suất sinh viên sử dụng dịch máy

4.1.1 Mức độ quen thuộc của sinh viên với dịch máy

Nguồn dữ liệu thu thập được phản ánh nhận thức của 191 sinh viên về mức độ quen thuộc của họ đối với các công cụ dịch máy.

Phần lớn người tham gia thể hiện mức độ quen thuộc cao với Google Dịch (96%). Ngoài ra, một tỷ lệ đáng kể sinh viên cũng quen thuộc với các công cụ dịch máy khác như Microsoft Translator (33,8%) và Bing Translate (20,7%). Ngược lại, Amazon Translation, ChatGPT, Google Docs, TFlat, Papago và Cambridge Translate ít được sử dụng hơn nhiều trong số những người tham gia khảo sát.

Ngoài ra, kết quả từ các cuộc phỏng vấn bán cấu trúc đã bổ sung thêm một số ý kiến cho kết quả khảo sát. Hầu hết người được phỏng vấn khẳng định rằng các yếu tố như mức độ phổ biến, tính tiện lợi và sự quen thuộc đã góp phần vào việc Google Dịch được sử dụng rộng rãi. Hơn nữa, sự mượt mà của ChatGPT cũng được thể hiện qua phỏng vấn số 4 với nhận xét rằng “dịch máy cung cấp bản dịch khá tốt cho nhiều văn bản.”

4.1.2. Tần xuất sinh viên sử dụng dịch máy

Như thể hiện trong Bảng 1, phần lớn sinh viên (55%) thường xuyên sử dụng dịch máy khi dịch các văn bản thông tin, với giá trị trung bình ở mức cao (3,5). Việc sử dụng dịch máy để dịch các văn bản biểu cảm cũng khá phổ biến, với 34% sinh viên cho rằng họ thường được các công cụ dịch máy hỗ trợ khi đọc các tác phẩm biểu cảm, tương đương giá trị trung bình tính được là 3.1. Ngược lại, hầu hết sinh viên hiếm khi hoặc không bao giờ sử dụng dịch máy trong việc dịch các văn bản hướng dẫn/khuyến dụ, với tỷ lệ 37,2%, giá trị trung bình thấp ở ngưỡng 2.3.

Bảng 1: Tần suất sử dụng dịch máy trong việc dịch các thể loại văn bản khác nhau

Thể loại văn bản	Chỉ số xu hướng trung tâm		
	Trung bình (Mean)	Yếu vị (Mode)	Trung vị (Median)
Khuyến dụ (quảng cáo, công khai, tuyên truyền, viết thuyết phục)	2.3	Hiếm khi	Đôi khi
Thông tin (sách giáo khoa, bài báo, báo cáo, giấy, bản ghi nhớ, biên bản)	3.5	Thường xuyên	Thường xuyên
Biểu cảm (thơ trữ tình, truyện ngắn, tiểu thuyết, kịch)	3.1	Thường xuyên	Đôi khi

Các cuộc phỏng vấn bán cấu trúc được tiến hành nhằm tìm hiểu lý do tại sao phần lớn người tham gia sử dụng dịch máy để dịch các thể loại văn bản thông tin, trong khi ít người coi đây là công cụ tốt nhất cho việc dịch các văn bản khuyến dụ. Hầu hết người được phỏng vấn cho rằng việc dùng dịch máy trong dịch văn bản thông tin hoặc kỹ thuật là cần thiết, bởi các văn bản này thường chứa đựng “một mê cung thuật ngữ” (trích phỏng vấn số 6).

Xét về độ dài đoạn văn bản, như thể hiện trong Bảng 2, phần lớn sinh viên thường xuyên sử dụng dịch máy cho các đoạn có độ dài khác nhau. Giá trị trung bình dao động từ 3,1 đến 3,4, nằm trong khoảng giữa mức “thỉnh thoảng” và “thường xuyên”, qua đó khẳng định lại tần suất sử dụng dịch máy ở mức tương đối cao đối với các loại đoạn văn bản khác nhau.

Bảng 2: Tần suất sử dụng dịch máy theo độ dài đoạn văn bản

Độ dài đoạn văn bản	Chỉ số xu hướng trung tâm		
	Trung bình (Mean)	Yếu vị (Mode)	Trung vị (Median)

Từ	3.4	Thường xuyên	Thường xuyên
Cụm từ	3.4	Thường xuyên	Thường xuyên
Mệnh đề	3.3	Thường xuyên	Đôi khi
Câu	3.4	Thường xuyên	Thường xuyên
Đoạn	3.3	Thường xuyên	Đôi khi
Toàn bộ văn bản	3.1	Đôi khi	Đôi khi

4.2. Nhận thức của sinh viên về ảnh hưởng của dịch máy

4.2.1. Nhận thức của sinh viên về ảnh hưởng của dịch máy đối với chất lượng bản dịch

4.2.1.1. Nhận thức tổng thể của sinh viên về chất lượng dịch máy

Kết quả thu được từ khảo sát cho thấy phần lớn sinh viên năm thứ ba có cách nhìn tích cực về chất lượng của dịch máy. Cụ thể, hơn một nửa số người tham gia khảo sát (67,5%) đánh giá chất lượng của dịch máy là “chấp nhận được”, khiến đây trở thành giá trị mode (Yếu vị) của bộ dữ liệu. Thêm vào đó, hơn một phần tư số sinh viên đánh giá chất lượng dịch máy là “tốt”, cho thấy một tỷ lệ đáng kể có cái nhìn tích cực. Chỉ có một thiểu số nhỏ, chiếm chưa đến 10% người tham gia, cho rằng hiệu suất của dịch máy là “kém” hoặc “rất kém”.

Trong các cuộc phỏng vấn, người tham gia bày tỏ sự tin tưởng vào độ tin cậy của dịch máy, dẫn chứng rằng công cụ này có thể tạo ra những bản dịch chính xác, đặc biệt khi xử lý các thể loại quen thuộc và các chủ đề chuyên ngành. Tuy nhiên, cũng trong các cuộc phỏng vấn, những hạn chế về chất lượng của dịch máy đã được chỉ ra, nhất là trong việc xử lý thuật ngữ chuyên ngành và giữ gìn các sắc thái ngữ cảnh.

4.2.1.2. Chất lượng dịch máy theo thể loại văn bản

Xét theo thể loại (như đã đề cập ở Bảng 1), sinh viên cho rằng dịch máy chính xác hơn khi dịch các văn bản thông tin so với văn bản biểu cảm và văn bản khuyến dụ.

Phần lớn người tham gia tin rằng dịch máy có thể hiệu quả (47,6%) hoặc tương đối hiệu quả (43,5%) khi dịch văn bản thông tin, với điểm trung bình 3,5 và giá trị mode ở mức “tốt”. Điều này cho thấy sinh viên nhận thấy dịch máy phù hợp cho các nội dung mang tính thông tin, giải thích tại sao hơn một nửa thường xuyên sử dụng dịch máy cho thể loại này.

Đối với văn bản biểu cảm, khoảng một nửa số người tham gia (45,5%) đánh giá chất lượng dịch máy ở mức trung bình, và hơn một phần ba (36,6%) đánh giá ở mức kém. Điểm trung bình thấp, khoảng 2,5, cho thấy sự không hài lòng với hiệu quả của dịch máy ở thể loại này. Những người được phỏng vấn nhấn mạnh sự phức tạp của văn bản biểu cảm, chẳng hạn như ẩn dụ và chơi chữ, là những thách thức lớn đối với các thuật toán dịch máy. Mặc dù vậy, sinh viên vẫn sử dụng dịch máy để tiết kiệm thời gian và nắm được ý chính của văn bản biểu cảm, ngay cả khi ý nghĩa sâu xa chưa hoàn toàn chính xác.

Dịch máy được sử dụng ít nhất cho văn bản khuyến dụ, với phần lớn sinh viên đánh giá chất lượng ở mức trung bình (47,6%) hoặc kém (27,3%), phản ánh qua điểm trung bình khoảng 2,8. Những người được phỏng vấn chỉ ra rằng văn bản khuyến dụ đòi hỏi các chiến lược dịch sáng tạo, điều mà dịch máy khó có thể đáp ứng.

4.2.1.3. Chất lượng dịch máy theo độ dài đoạn văn bản

Nhìn chung, sinh viên cho rằng dịch máy khá hiệu quả trong việc dịch các đoạn văn bản có độ dài khác nhau, từ từ đơn lẻ cho đến toàn bộ tài liệu (như đã đề cập ở Bảng 2). Điểm trung bình về chất lượng dịch máy dao động từ 3,1 đến 3,5, cho thấy xu hướng đánh giá tích cực. Tuy nhiên, mức độ tin tưởng vào chất lượng dịch máy giảm nhẹ khi áp dụng cho toàn văn bản, với điểm trung bình khoảng 2,9, vẫn nằm trong mức “trung bình” nhưng thấp hơn so với các đoạn ngắn hơn.

4.2.1.4. Chất lượng dịch máy theo cú pháp

Theo kết quả khảo sát trong Bảng 3, phần lớn người tham gia đánh giá chất lượng cú pháp của dịch máy ở mức chấp nhận được hoặc hiệu quả trong tất cả các hạng mục. Điểm trung bình dao động từ 3,1 đến 3,4, chủ yếu nằm giữa mức “trung bình” và “tốt”, trong khi giá

trị mode và median cũng nghiêng về mức “trung bình”. Điều này cho thấy sinh viên nhìn chung có nhận thức tích cực về hiệu quả cú pháp của dịch máy.

Bảng 3: Nhận thức của sinh viên về chất lượng dịch máy theo cú pháp

Cú pháp	Chỉ số xu hướng trung tâm		
	Trung bình (Mean)	Yếu vị (Mode)	Trung vị (Median)
Thì động từ	3.4	Bình thường	Bình thường
Câu bị động	3.1	Bình thường	Bình thường
Đại từ	3.1	Bình thường	Bình thường
Trật tự từ	3.2	Bình thường	Bình thường
Hòa hợp S-V	3.2	Bình thường	Bình thường
Cấu trúc câu	3.3	Bình thường	Bình thường

Những người được phỏng vấn cho biết họ tin tưởng vào khả năng của dịch máy trong việc duy trì cấu trúc ngữ pháp chính xác. Người được phỏng vấn số 3 khẳng định chất lượng cao của dịch máy, đặc biệt trong việc dịch từ tiếng Việt sang tiếng Anh. Người được phỏng vấn số 5 cho rằng điều này là nhờ cấu trúc trật tự Chủ ngữ - Động từ - Tân ngữ (SVO) tương đồng giữa tiếng Việt và tiếng Anh, giúp dịch máy dễ dàng phân tích và xử lý văn bản.

4.2.1.5. Chất lượng dịch máy xét theo ngữ nghĩa

Bảng 4 cho thấy hầu hết sinh viên đánh giá chất lượng ngữ nghĩa của dịch máy ở mức trung bình hoặc kém, trái ngược với các khía cạnh khác của chất lượng dịch máy. Điểm trung bình cho các từ đa nghĩa, kết hợp từ và thuật ngữ dao động từ 2.7 đến 2.8, trong đó mức "trung bình" chiếm ưu thế. Khả năng xử lý ẩn dụ, thành ngữ, tục ngữ và tiếng lóng của dịch máy được đánh giá thấp hơn, với điểm trung bình giảm xuống 2.3 đến 2.4, ổn định ở mức "kém".

Bảng 4: Nhận thức của sinh viên về chất lượng ngữ nghĩa của dịch máy

Ngữ nghĩa	Chỉ số xu hướng trung tâm		
	Trung bình (Mean)	Yếu vị (Mode)	Trung vị (Median)
Từ đa nghĩa	2,7	Bình thường	Bình thường
Cụm từ cố định	2,8	Bình thường	Bình thường
Hạ vị, đồng nghĩa	2,7	Bình thường	Bình thường
Thuật ngữ	2,8	Bình thường	Bình thường
Thành ngữ, tục ngữ và tiếng lóng	2,3	Kém	Kém
Ẩn dụ	2,4	Kém	Kém

4.2.2. Nhận thức của sinh viên về ảnh hưởng của dịch máy đối với năng suất dịch

Sinh viên năm thứ ba có những quan điểm khác nhau về việc dịch máy tác động đến tốc độ dịch của họ. Trong đó, xu hướng đánh giá nghiêng về mức “hài lòng”.

Bên cạnh đó, thời gian gõ phím cũng được 28,3% sinh viên xem là một yếu tố đáng chú ý, nhấn mạnh tác động của quá trình nhập liệu thủ công đến tốc độ dịch tổng thể. Các yếu tố gây xao nhãng (22,5%) và kết nối internet kém (19,9%) (cũng được đề cập trong phỏng vấn) được xác định là những thách thức bổ sung, phản ánh những ảnh hưởng bên ngoài có thể cản trở việc tích hợp suôn sẻ dịch máy vào quy trình dịch thuật.

4.2.3. Nhận thức của sinh viên về ảnh hưởng của dịch máy đối với nghề dịch

Phần này trình bày kết quả từ các mục khảo sát mức độ sinh viên đồng ý với những ảnh hưởng của dịch máy đối với nghề dịch, bao gồm cả tích cực và tiêu cực.

Nhìn chung, sinh viên đưa ra những quan điểm khác nhau về tác động của dịch máy đối với nghề dịch. Đa số sinh viên (52,9%) đồng ý rằng dịch máy có tiềm năng tạo thêm cơ hội việc làm, đặc biệt là dưới hình thức biên tập hậu dịch máy. Bên cạnh đó, một lượng lớn sinh viên (57,0%) cũng đồng tình rằng dịch máy hỗ trợ đắc lực cho người dịch trong quá trình dịch thuật. Thêm vào đó, một sự thật được nhiều sinh viên (57,6%) ủng hộ là dịch máy chưa thể đáp ứng mọi nhu cầu cao của khách hàng, đặc biệt liên quan đến mảng ‘dịch thuật sáng tạo’

(Transcreation), một lĩnh vực yêu cầu khả năng chuyển đổi từ ngữ vượt ra ngoài tiêu chuẩn thông thường để tái tạo trọn vẹn ý nghĩa, cảm xúc, giọng điệu và văn hóa của văn bản gốc sang một ngôn ngữ và ngữ cảnh mới, đảm bảo mang lại trải nghiệm cho người đọc mục tiêu tương tự như bản gốc.

Giải thích rõ hơn về tiềm năng của dịch máy trong việc phát triển “những cơ hội việc làm mới”, người được phỏng vấn số 9 cho rằng khi công nghệ dịch máy ngày càng tiến bộ, nhu cầu đối với các chuyên gia có hiểu biết chuyên sâu về những lĩnh vực liên quan đến dịch máy cũng gia tăng. Những dịch giả có kinh nghiệm huấn luyện và tinh chỉnh hệ thống dịch máy, làm việc với các nền tảng dịch máy chuyên biệt, hoặc thiết kế các công cụ dịch máy tùy chỉnh có thể tìm được công việc với vai trò chuyên gia dịch máy, tư vấn công nghệ ngôn ngữ hoặc kỹ sư bản địa hóa. Từ đó, người được phỏng vấn số 9 nhấn mạnh tầm quan trọng của việc “học các công nghệ mới và trang bị kỹ năng công nghệ thông tin để làm việc với những nền tảng dịch máy chuyên biệt” nhằm thành công trong một nghề dịch đang không ngừng thay đổi.

Tuy nhiên, một lượng không nhỏ sinh viên tham gia khảo sát bày tỏ lo ngại trước một số tác động tiêu cực của dịch máy đối với nghề dịch. Cụ thể, 37,7% sinh viên cho rằng dịch máy cung cấp bản dịch nhanh hơn và ít tốn kém hơn so với dịch giả. Điều này cơ hồ dẫn đến giá trị của nghề dịch thuật nói chung, và người dịch nói riêng bị đánh giá thấp; thậm chí, ở những tình huống xấu hơn, người dịch có thể bị thay thế bởi dịch máy. Người tham gia phỏng vấn số 8 lập luận: “Chi phí đầu tư ban đầu để thiết lập một hệ thống dịch máy hoặc sử dụng các nền tảng dịch máy có sẵn thường thấp hơn so với chi phí thuê dịch giả chuyên nghiệp.” Từ đó, nhiều công việc dịch thuật có thể được thay thế bằng dịch máy khi các tổ chức tin rằng đó là một giải pháp tiết kiệm chi phí.

5. Thảo luận

Nhận thức của sinh viên về dịch máy không chỉ phản ánh quan điểm ngôn ngữ đơn thuần, mà còn cho thấy cách họ tiếp cận công nghệ trong học tập và nghề nghiệp. Kết quả nghiên cứu chỉ ra rằng việc sử dụng dịch máy ngày càng phổ biến, nhất là với các văn bản thông tin, nhờ tính tiện lợi và tốc độ. Tuy nhiên, sự hạn chế trong việc xử lý sắc thái ý nghĩa và tính biểu cảm cũng bộc lộ rõ, cho thấy sinh viên đã ý thức được khoảng cách giữa năng lực của máy và sự tinh tế của con người trong dịch thuật.

Sự phân hóa trong thái độ đối với dịch máy bắt nguồn từ ba yếu tố chính: nhu cầu học tập, trải nghiệm cá nhân và định hướng nghề nghiệp. Một bộ phận sinh viên coi dịch máy như công cụ hỗ trợ hữu hiệu, giúp tiết kiệm thời gian và nâng cao năng suất. Ngược lại, không ít sinh viên bày tỏ lo ngại về việc phụ thuộc vào dịch máy, đặc biệt khi chất lượng đầu ra còn cần chỉnh sửa đáng kể. Điều này phản ánh nhận thức ngày càng rõ ràng của sinh viên rằng dịch máy chỉ là phương tiện hỗ trợ, chứ không thể thay thế hoàn toàn vai trò của dịch giả.

Đáng chú ý, nhiều sinh viên đánh giá cao tiềm năng của dịch máy trong việc mở ra cơ hội nghề nghiệp mới, chẳng hạn như hậu biên tập hay chuyên gia công nghệ ngôn ngữ. Điều này cho thấy sự chuyển dịch từ cách nhìn nhận dịch máy như một “mối đe dọa” sang một “cơ hội thích nghi”, khẳng định tầm quan trọng của việc trang bị kỹ năng công nghệ song song với kỹ năng ngôn ngữ.

Như vậy, khác biệt trong nhận thức của sinh viên về dịch máy không chỉ phản ánh năng lực sử dụng công cụ, mà còn gắn liền với tư duy nghề nghiệp và sự chuẩn bị cho tương lai. Hiểu rõ những khác biệt này không chỉ giúp giảng viên thiết kế chương trình đào tạo phù hợp hơn, mà còn là chìa khóa để sinh viên chủ động tiếp cận công nghệ, dung hòa giữa kỹ năng dịch thuật truyền thống và năng lực công nghệ, từ đó nâng cao khả năng thích ứng trong thị trường dịch thuật toàn cầu.

6. Kết luận

Nghiên cứu này hướng đến việc tìm hiểu nhận thức và thái độ của sinh viên đối với dịch máy, qua đó đánh giá tác động của công nghệ ngôn ngữ đến học tập và định hướng nghề

ngành. Kết quả khảo sát và phỏng vấn cho thấy sinh viên thường xuyên sử dụng các công cụ như Google Translate, Microsoft Translator, Bing Translate và ChatGPT, đặc biệt với văn bản mang tính thông tin nhờ ưu thế tốc độ và sự tiện lợi. Tuy nhiên, hạn chế trong xử lý sắc thái biểu cảm và ý nghĩa ngầm ẩn khiến dịch máy chưa thể đáp ứng đầy đủ yêu cầu dịch thuật chuyên nghiệp.

Nhận thức của sinh viên không chỉ phản ánh kỹ năng công cụ mà còn gắn với tư duy nghề nghiệp và khả năng thích ứng trước bối cảnh toàn cầu. Nhiều sinh viên chuyển từ coi dịch máy là “mối đe dọa” sang “cơ hội thích nghi”, thể hiện qua việc đánh giá cao tiềm năng nghề nghiệp mới như hậu biên tập hay chuyên gia công nghệ ngôn ngữ.

Nghiên cứu đã đạt mục tiêu khi làm rõ ảnh hưởng của dịch máy đối với chất lượng, năng suất và nghề dịch. Trên cơ sở đó, nghiên cứu khuyến nghị tích hợp dịch máy vào chương trình giảng dạy qua hoạt động thực hành và hậu biên tập, đồng thời mở rộng khảo sát và cập nhật công cụ thể hệ mới, góp phần định hướng đào tạo dịch thuật hiện đại, kết hợp kỹ năng ngôn ngữ với năng lực công nghệ.

Tài liệu tham khảo

Tiếng Anh

- [1]. A. Akbari, "An overall perspective of machine translation with its shortcomings," *International Journal of Education & Literacy Studies*, vol. 2, no. 1, 2014.
- [2]. M. Borodina, T. I. Golubeva, I. E. Korotaeva, S. Y. Shumakova, T. V. Bessonova, & A. N. Zharov, "Impact of the Google Translate machine translation system on the quality of training student translators," *Current Trends in Management and Information Technology*, vol. 18, no. 6, pp. 68-78, 2021.
- [3]. J. W. Creswell, "Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research," *Pearson*, 2015.
- [4]. L. Macken, D. Prou, & A. Tezcan, "Quantifying the effect of machine translation in a high-quality human translation production process," *Informatics*, vol. 7, no. 2, p. 12, 2020.
- [5]. A. Niño, "Machine translation in foreign language learning: Language learners' and tutors' perceptions of its advantages and disadvantages," *ReCALL*, vol. 21, no. 2, pp. 241-258, 2009.
- [6]. T. T. T. Nguyễn, T. M. Đào, T. H. Vũ, & T. T. T. Lê, "Third-year English Majors' Use of Google Translate in Learning Translation: A Survey at the English Department, Hanoi University.," *Hanoi University*, Hanoi, 2022.
- [7]. M. C. Odacıoglu, & S. Kokturk, "The effects of technology on translation students in academic translation teaching," *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, vol. 197, pp. 1085-1094, 2015.
- [8]. D. G. Pastor, "Introducing machine translation in the translation classroom: A survey on students' attitudes and perceptions," *Tradumàtica: tecnologies de la traducció*, vol. 19, pp. 47-65, 2021.
- [9]. M. A. Phạm, T. D. Tô, T. T. H. Nguyễn, & N. D. L. Trịnh, "Exploring the impacts of machine translation (MT) from English to Vietnamese and vice versa," *Hanoi University*, 2022.
- [10]. S. Sujarwo, "Students' perceptions of using machine translation tools in the EFL Classroom," *Al-Lisan: Jurnal Bahasa (e-Journal)*, vol. 5, no. 2, p. 230-241, 2020.
- [11]. Q. Shi, "Development of post-editing skills in machine translation," *Region - Educational Research and Reviews*, vol. 5, no. 3, p. 125, Jul.2023.

Tiếng Việt

- [12]. T. T. Bùi, "Nghiên cứu về dịch máy thông kê dựa vào cụm từ và ứng dụng dịch từ tiếng Việt sang tiếng Anh", Đại học Công nghệ Thông tin và Truyền thông Thái Nguyên, 2015.
- [13]. N. B. Nguyễn, "Tổng quan về ứng dụng Công nghệ Thông tin trong công việc biên dịch", Tạp chí *Nghiên cứu nước ngoài*, Đại học Quốc gia Hà Nội., vol. 30, no. 4, 2014.

NGHIÊN CỨU VỀ NHẬN THỨC CỦA SINH VIÊN NĂM THỨ BA ĐỊNH HƯỚNG BIÊN - PHIÊN DỊCH Ở KHOA TIẾNG ANH, TRƯỜNG ĐẠI HỌC HÀ NỘI VỀ ẢNH HƯỞNG CỦA DỊCH MÁY ĐẾN BIÊN DỊCH

Hoàng Châu Anh

Trường Đại học Văn hóa, Thể thao và Du lịch Thanh Hóa

Email: hchauanh02@gmail.com

Ngày nhận bài: 25/9/2025

Ngày phản biện: 27/9/2025

Ngày tác giả sửa: 30/9/2025

Ngày duyệt đăng: 24/10/2025

Ngày phát hành: 31/10/2025

DOI: <https://doi.org/10.55988/2588-1264/288>

Trong thời đại khoa học công nghệ đang phát triển rộng rãi, sự ra đời của các công cụ dịch máy đã tạo ra một bước đột phá đáng kể trong ngành dịch thuật. Những công cụ này ngày càng phát triển và đang trở thành trợ thủ đắc lực được đông đảo sinh viên sử dụng trong quá trình biên dịch. Nhận thức của sinh viên đóng vai trò quan trọng trong việc tìm hiểu sinh viên đánh giá và sử dụng dịch máy, là một trong những yếu tố để cân nhắc vấn đề đào tạo dịch máy trong chương trình đào tạo biên dịch. Chính vì vậy, nghiên cứu này áp dụng phương pháp kết hợp tuần tự giải thích để tìm hiểu nhận thức của sinh viên năm thứ ba định hướng Biên - Phiên dịch tại Khoa tiếng Anh, Trường Đại học Hà Nội về ảnh hưởng của dịch máy đến các khía cạnh khác nhau trong biên dịch, bao gồm độ chính xác của bản dịch, hiệu suất dịch và nghề biên dịch. Kết quả cho thấy hầu hết sinh viên có nhận thức khá tích cực về ảnh hưởng của công cụ dịch máy. Hy vọng rằng nghiên cứu này sẽ cung cấp một nguồn tài liệu hữu ích để định hướng cách sử dụng dịch máy, phương pháp giảng dạy và mở rộng nghiên cứu về dịch máy trong tương lai.

Từ khóa: Nhận thức; Dịch máy; Biên dịch; Sinh viên ngôn ngữ Anh; Sinh viên năm thứ ba.